

Az idei belgrádi nemzetközi könyvkiállítás első napján osztották ki a Nolit könyvkiadó díját a kiadásában az elmúlt évben megjelent legjobb könyvért. Borislav Radović kapta az elismerést *Bratstvo po nesanicu* című verskötetéért. A könyv csak most, egy hónappal a díj ünnepélyes átadása után jutott el hozzánk, s megérdemli, hogy említést tegyünk róla.

Ami elsősorban megragadja az olvasót ebben a könyvben, ebben a költészetben, az a nyelv. Radović eddigi verskötetei egy csöndes hangú lírikust sejtettek, akinek költészetéből halk muzsika árad. Új könyve, negyedik verskötete egy érett költőt állít elénk, akinek a nyelve gyémántkeménységű, többé már nem csupán a szelíd érzéseknek megfelelő kifejezési forma, hanem egy hatalmas, erős alapon nyugvó gondolatvilág megjelenési alakja. Mondhatnám azt is, hogy — igazi költőhöz méltóan — Radović minden figyelmét a költői médiumnak, a nyelvnek szentelte, s a nyelv már nemcsak eszköze, hanem tárgya és célja is költészetének. Itt a nyelv szólal meg, magában és önmagáról, itt a nyelvnek olyan mélységei vannak, hogy önmagának, a költőnek és az olvasónak egymagában is elegendő. Persze nem öncélúságról van szó, hanem a nyelvi lehetőségek kihasználásáról, a nyelv költői gazdagságának a végsőkig való feltárásáról, a költészet értékének teljes kifejezéséről. S ezért, ha Radović egy-egy költői témáját vizsgáljuk, mindegyiknél a nyelvnek mint költői médiumnak a vizsgálatát kell elvégeznünk. A népnyelv szinte kimeríthetetlen gazdagsága ötvöződik itt egybe egy raffinált költői nyelvvel, hogy a költői gondolat egészen különös megtestesítője legyen. Egy teljesen metaforikus költészet válik itt önálló világgá, a költői képek nem feltételesek, hanem szerves részei a valóságnak, melyet a költő alkotott verseiben.

Legjobb lenne talán állatmesét vagy tanmesét mondani, allegorikus nyelven beszélni arról, ami Csehszlovákiában történt az írók szerveztétel és lapjával; féltő ugyanis, hogy néhány részletkérdést nem ismerünk pontosan, s így véleményünk sem elég objektív ahhoz, hogy az ottani helyzetet megítélhessük.

De még akkor is, ha ismereteink nem kielégítőek, ha nem tudunk néhány kulcsszót, ha csak a lapjelentésekre támaszkodhatunk is, ennyi elég, hogy kialakítsuk a magunk véleményét, mely aligha lesz annyira téves, hogy meg lehessen cáfolni. Mert ha csak a legalapvetőbb tényeket vesszük is tekintetbe: a csehszlovák írószövetség elleni intézkedések, a *Literarny Novini* megszüntetése, gyökeres személyi válto-

zások az írószövetség kiadójázában, az állami szervek közvetlen beavatkozása az irodalom ügyeibe, egészen furcsa érzés lesz úrrá rajtunk, mert mi természetesnek, szükségszerűnek, egyedül lehetségesnek tartjuk az írók függetlenségét, szabadságát, önállóságát, hogy a lapokat, folyóiratokat az írók tartják kezükben, minden felső és külső beavatkozás nélkül, s hogy a kiadóvállalatok önállóan, saját belátásuk szerint jelentetik meg a könyveket. Mi el sem tudnánk képzelni a természetny alkotómunkát más körülmények között. Igaz, valószínűleg Csehszlovákiában is érvényesül majd fokozatosan az „ahogy lehet” elve, az íróknak, ha meg akarnak maradni, be kell illeszkedniük az új körülményekbe, modus vivendi kell találniuk, s nemcsak maguknak alkalmazkodniuk az előállott helyzethez, hanem a helyzetet is valamennyire magukhoz idomítani, de ez mind nem elég. És másról is van szó. Arról, hogy ha szeptemberben így történt, nem lehet tudni, nincs rá semmi biztosíték, vajon decemberben vagy a jövő év szeptemberében — amikor valamelyest konszolidálódtak a viszonyok — nem jön-e egy újabb fordulat, s mindenki kezdhet mindent előről. Ez az az állapot, amelyet annyian éreztek, amikor éjjel csengettek lakásuk ajtaján, s nem tudták, a sürgönykihordó jött-e vagy... Igen, az ilyen csengetések az irodalom ajtaján hihetetlenül visszavetik a művészetet, ártanak neki. Mert nemcsak elfogadott esztétikai elvek dezavválásáról van szó, még kevésbé esztétikai nézetek harcáról. Ez az, ami leginkább aggasztja azt, aki ugyan csak messziről figyeli az eseményeket, de együtt érez az írókkal, a magáénak tekinti ügyüket, s elidegeníthetetlen szabadságjogoknak tartja az írók szervezkedési és szólásszabadságát is.

*

Senki sem tagadja, hogy nehéz a jugoszláv könyvkiadók helyzete, de köztudomású, hogy ennek legkevesébe maguk a kiadók az okai; és persze nem lehet csupán a bankokat okolni. Sokkal összetettebb a kérdés, mélyek a gyökerek, s csak alapos közzgazdasági elemzés tudna többé-kevésbé pontos feleletet adni mindenre. Vannak azonban, akik egészen más szempontból néznek erre a problémára, nem riadót fújnak, hanem siránkoznak. Zvonimir Golob a Telegramban például katasztrofálisnak tartja a helyzetet. Nem a kiadóké; az íróké.

Golob tudniillik abból indul ki, hogy a jelenlegi helyzet leginkább a hazai írókat sújtja, a kiadók ugyanis külföldi írók műveit, bestsellereket jelentetnek meg, kommersz kiadványokban keresik a megoldást, s a hazai írók előtt minden kapu zárva van, a kiadók el sem fogadják kéziratokat, szóba sem állnak a hazai írókkal. (A tárgyilagoság kedvéért meg kell mondanom, hogy Golob ezért nem is annyira a kiadókat, inkább és végső fokom a bankokat teszi felelőssé.)

Van vallami igazság abban, amit Golob mond. Tudniillik, a hazai írók egy része — hangsúlyozom: egy része — előtt valóban csukva van a kiadók ajtaja. De érdekes: nem Andrić, Krleža, Čosić, Crnjanski, Selimović, Matić, Maninković, Ristić előtt. Hány kiadásban jelent meg Sellimović többszörösen díjazott regénye? S ha a kiadónak kifizetődött több kiadást a piacra dobni, ez azt jelenti, hogy el is adta a könyvet. És sorolhatnánk a többi is. (A belgrádi Nolit hazai írók versköteteinek és prózai műveinek egész sorát adta ki épp most, a könyvkiadás válságának mélypontján, a Prosveta is folytatja a mai jugoszláv prózairodalom kiadását stb.).

Válság? Tagadhatatlan. És talán: elkerülhetetlen. De minden jel arra mutat, hogy a válság után egészségesebb helyzetbe kerül a könyvkiadás és az irodalom is. Megtörténik majd ugyanis a selejtezés, s a

mediokritások előtt valóban végleg csukva maradnak a kiadóházak kapui.

És csak ebből a szempontból tudom megérteni Golob siralmaint.

Az utóbbi időben mind gyakrabban és mind határozottabb formában vetődnek fel a nemzetiségi iskolák, a nemzetiségi nyelveken folyó oktatás kérdései, amelyek, én legalábbis úgy látom, a nemzetiségek életében elsőrendű fontosságúak. Ezért szoltam a Híd legutóbbi számában ezen a helyen egy ferdeségről, s ezért szeretnék most egy hasonló problémával foglalkozni.

Napról napra mind nagyobb számban van szükség magyarul tudó szakemberekre. Magyarul tudó jogászokra, mérnökökre, agronómusokra, tanárookra, orvosokra. Azokon a területeken, ahol magyarok is laknak, minden pályázatnak egyik feltétele a magyar nyelv ismerete. Viszont az a helyzet, hogy kevesen jelentkeznek, akik tökéletesen beszélnek a magyar nyelvet. Itt, azt hiszem, fontos az, hogy: tökéletesen beszélnek, hisz milyen benyomást tesz egy bíró, ha csak törve beszél magyarul, vagy egy orvos, aki magyar anyanyelvű betegeinél is rosszabbul bírja ezt a nyelvet — hogy a tanárokról ne is beszéljünk. (Illetve: igenis beszéljünk! Arról, hogyan beszélnek magyarul a magyar tagozatokon tanító pedagógusok. Azt hiszem, a gyerekek hiányos anyanyelvi műveltségének egyik oka itt keresendő: a pedagógusok hiányos anyanyelvi műveltségében.)

Összintén megmondom, az én benyomásom az, hogy évekig kevés gondot fordítottunk a nemzetiségi nyelvekre. Arról beszéltünk, hogy a gyerekek nemzetiségi nyelven nehezen érvénysülnek a középiskolákban, egyetemeken. (Magyar szakközépiskolákat csak néhány évvel ezelőtt kezdünk nyitni nagyobb számban, de még mindig nincs belőlük elegendő.) Ezért, nagyon helyesen, sokat tettek az elemi iskolákban a szerbhorvát nyelv elsajátításáért. Meggyőződésem, hogy ez csak hasznára válik a gyerekeknek. Az ötvenes évek végén megindult náluk a kétnyelvű oktatás is. Nem vagyok hivatott, hogy a történelekről ítéletet mondjak, s az ítéletet nem is ebben a rovatban kell kimondani (de hamarosan ki kell mondani) arról, ami nálunk a kétnyelvű oktatás cégére alatt folyt; szeretném azonban megjegyezni, hogy véleményem szerint haszontalan kísérletről volt szó, mely káros nyomokat hagyott azokon, akikken végezték. Az egész kétnyelvű oktatás helyes elveken alapult ugyan, de ezeket a gyakorlatban nem valósították meg, sőt súlyosan vétkeztek ellenük. Például a legfontosabb követelménynek nem tettek eleget: azok a pedagógusok, akik kétnyelvű tagozatokban tanítottak, nem beszéltek tökéletesen mind a két nyelvet. S az egész ügynek nem is az volt a célja, hogy a tanulók mind a két nyelvet elsajátítsák, hanem mint azt a Tartományi Oktatásfejlesztő Intézet Pedagógus-továbbképző Központjának Közlönyében (1960. évi 5. sz.) olvashatjuk, a kétnyelvű oktatás legfontosabb célja a különböző nemzetiségekhez tartozó tanulók közös, azonos alapokon történő nevelése — mintha az egynyelvű tagozatokon mást tanulmányoztak az egyik, s mást a másik nemzetiség tanulói, s mintha az egyik vagy a másik nemzetiség pedagógusai a nemzetiségi tagozatokon nem tartanák magukat az egész országban érvényes egységes programhoz. (Itt kell megemlítenem, hogy a kétnyelvű tagozatok nemzeti összetétele nem állt összhangban ezzel a céllal, mert a két különböző nemzetiségű tanulók száma nem volt arányos.) A kétnyelvű oktatás hasznos lehet ott, ahol kevés a tanuló.

ahol egy egészen kis számú nemzetiség gyermekeiből nem alakíthatnának külön tagozatokat, mint például Szlovéniában, de ahol megvannak a lehetőségek arra, hogy mindenki anyanyelvén végezze az iskoláit, s közben tökéletesen megtanulja a köztársaság nyelvét is, ott felesleges, sőt megengedhetetlen az olyan kétnyelvű oktatás, amilyen nálunk folyt — és folyik most is egyes iskolákban —, mert ezzel egyszerűen elvesszük a gyermekektől azt a jogot, hogy anyanyelvükön tanuljanak. Csak két példát említek itt: voltak pedagógusok az ún. kétnyelvű tagozatokon, akik kényelmi szempontból, amikor csökkent az ellenőrzés, egyszerűen áttértek az egynyelvű oktatásra. A másik eset: a hivatalosan nem is kétnyelvű tagozatokon a nemzetiségi gyerekek nem anyanyelvükön tanulnak egy-egy tantárgyat. Néhány iskolában, ahol nemzetiségi tagozatok is vannak, a megüresedett munkahelyek betöltésére kiírt pályázatok nem követelik meg a nemzetiségi nyelv ismeretét is, így aztán, ha nem jelentkezik olyan pedagógus, aki mindkét nyelvet beszéli, a nemzetiségi tagozatokban a diákok — tanárihiány miatt — nem tanulnak anyanyelvükön. Hozzájárul ehhez, hogy a pedagógiai szakfelügyelet kevés gondot fordít arra, hogyan folyik a nemzetiségi oktatás. Megint arról van szó, úgy látszik, hogy a nemzetiségi nyelvet a pedagógiai intézetekben nem mindenütt tartják fontos problémának.

A kétnyelvű oktatás kísérlete egyébként vagy két évvel ezelőtt abba maradt. Eredményeit nem foglalták össze, nem mondtak róla bírálatot, az ügyben nem hoztak döntést. Ez csak fokozta a káros hatást. Ma sem lehet tudni pontosan, mit mutattak a kísérletek. Csak azt tudjuk, hogy az egész igen zavaros helyzetet teremtett iskoláinkban, ennek a következményei ma is érezhetők, s ki tudja, mikor heverjük ki őket.

S most visszakanyarodhatunk kiindulópontunkhoz, ahhoz a gondolat-hoz, melyet Kis Erzsébetnek a Képes Ifjúságban megjelent cikke vetett fel bennünk. „Fiatalok, értsétek meg: Vajdaságban szó szerint kifizetődő dolog magyarul tudni, keresik a magyarul beszélő szakembereket” — mondja a cikkíró. Az az érzésem, hogy sok mindent előlről kellene kezdeni. Sok tévhitet eloszlatni, a reális helyzeten alapuló elveket érvényesíteni. Ennek egyik feltétele, hogy olyan emberekkel kezdjük meg a munkát, akik a való szükségleteket tartják szemük előtt, akik ismerik és készek érvényesíteni minden ember jogát anyanyelvének ismeretére és használatára.

Maradnak majd ezután is problémák, de azokat nem úgy kell megoldani, mint eddig, hanem intenzívebb munkával, jobb iskolai programokkal, s akkor nem ütköznek akadályokba sem a szerbhorvát nyelv tökéletes elsajátítása a nemzetiségi tagozatokon, sem a nemzetiségi gyermekek sikere a közép- vagy felsőfokú iskolákban.

Ami pedig a nemzetiségi nyelvek általános használatát illeti — Kis Erzsébet cikke erre is utal —, tény, hogy a magyar szakemberek egy része nem beszéli helyesen anyanyelvét, ahogy ők mondják: „nehézzen fejezik ki” magukat magyarul. Kétségtelen, hogy itt bizonyos szellemi restségről is szó van. Mindannyian tudjuk továbbá, hogyan keverednek köznapi beszédünkbe a szerbhorvát szavak; mivel lépten-nyomon azokat halljuk, már önkéntelenül is használjuk őket, pedig van magyar megfelelőjük. Beszélhetnénk itt az értekezletek nyelvéről is, arról, hogy hol és mikor szólnak fel az értekezleteken a nemzetiségiek anyanyelvükön. Nem csoda hát, hogy néhány koponyában az a felfogás alakult ki, hogy nálunk államnyelv van, s ezt kell használni. A gyakorlatban tehát azt hajlítjuk végre, amit egész társadalmunk elítélt: a rossz emlékü zágábi nyilatkozat egyik pontját.

Sokaknak talán úgy tetszik, hogy nemzetiségi nyelven nem lehet politikáról, gazdasági kérdésekről beszélni. Igaz, sajtónk, rádióink megannyi nyelvi problémáival küzd, roppant nehéz megtalálni politikai és társadalmi életünk terminológiájának magyar megfelelőjét. Persze egyszerűbb az, amit Kis Erzsébet is kifogásol, hogy nem beszélünk anyanyelvünkön, ha szakmai ügyekről van szó. És mi történik? Anyanyelvünket megtartjuk a családi beszélgetésekre, néhány szépirodalmi vagy szakkönyv elolvasására, de lassan már nem is a nemzetiségi sajtótermékeket olvassuk. Az pedig már megszokott dolog, hogy az értekezleteken nem beszélünk a nemzetiségek nyelvén, ha olyanok is jelen vannak, akik nem értenék meg. Végeredményben ez ellen nincs is kifogásunk, ez nem merénylet se a nemzetiségek jogai, se a nemzetiségi nyelvek ellen. De a nemzetiségi nyelvek háttérbe szorítása sokszor nemcsak ebből ered. Vannak más okai is, melyekkel szemben mi nemzetiségek nem lehetünk elnézőek, de a „többségiek” sem.

•

Hagyomány és újítás a kelet-európai irodalomban címmel mutatja be olvasóinak a magyar, csehszlovák, lengyel és szerbhorvát irodalmat az evanstoni (Illinois, USA), Northwestern University időszaki folyóirata, a Tri-Quarterly. A 250 oldalas szám nem ad, nem adhat kimerítő képet ezekről az irodalmakról az amerikai olvasónak, de tájékoztat, s érdeklődést kelthet.

A nálunk is ismert Gömöri György írta a szám bevezetőjét az új irányzatokról, törekvésekről a kelet-európai irodalmakban (cikkében a Hídról is elismeréssel szól), a szerb és horvát irodalom kérdéseit Dušan Puvacić ismerteti nagy vonalakban, csupán a tájékoztatás igényével. Helyet kaptak a számban Miodrad Pavlović és Vasko Popa versei (Popáról Ted Hughes írt esszét, mely legfeljebb az amerikai olvasóknak mond újat a költőről). A magyar irodalmat József Attila, Weöres Sándor, Nagy László, Pillinszky János versei, Déry Tibor prózája, valamint Háry Gyula drámatöredéke képviseli.

Különösen érdekes annak a beszélgetésnek a szövege, melyet Cs. Szabó László és Weöres Sándor folytattak 1963. szeptemberében. Az interjú végén Cs. Szabó felvette a kérdést a magyar költőnek: kinek szólnak, kihez intézi verseit: a közönséghez, vagy csak néhány válogatott olvasóhoz? Weöres így felelt: „Számomra csak egy ember létezik: Jézus... Az én számomra nem létezik a nép.” „Hát akkor ki létezik?” — tette fel az újabb kérdést Cs. Szabó. „Jézus létezik — hangzott a válasz —, és ő létezik mindazokban, akik benne és általa léteznek. Azért írok, mert jobban, pontosabban ki akarom fejezni az azonosságot Jézussal, bennem és másokban. Fűtyülök rá, hogy hányan olvassák vagy hányan nem olvassák a verseimet. Egyetlen célom: egy fokkal közelebb hozni a jóakarató érzékeny olvasót ehhez az azonossághoz, a Jézussal való egységhez.”

Amit a költő mond, azt el kell fogadni még akkor is, ha szavaiban nem találjuk meg költészetének magyarázatát.

•

Majdnem rátapintott a ponyvairodalom népszerűségének okaira — amikor szükségszerűségét fejtegette — Kis Erzsébet a Képes Ifjúságban. Az ipari tanulók olvasmányáiból indult ki, s olyan általánosításokhoz, olyan következtetésekre jutott, melyek — a ponyva-kérdés elködösítésének idején — igen reálisan világítják meg ezt a problémát.

Egy gondolatát ragadnám itt meg, s azt fejtegetném, mert úgy lát-
szik, hogy ebben az irányban kellene tárgyalni az úgról. „Gondoljuk
csak el — mondja a ponyváról a Képes Ifjúság cikkírója —, ha nem
lennének ezek a rossz könyvek (a ponyvára gondol, s jobb lett volna,
ha a szót idézőjellel teszi), az ipari tanulók százai, ezrei semmit sem
olvasnának.”

Azt hiszem, helyben vagyunk. Van-e más? Egy ilyen „rossz könyv”,
egy ponyva, egy füzetes kiadvány, cowboy-regény, krimi, nevezzük,
aminek akarjuk, száz régi dinár, esetleg kétszáz. Amennyi egy mozi-
jegy. Olcsóbb, mint a színház, még a labdarúgómérkőzések belépti dí-
jánál is kevesebb. S néhány órára elszórakoztatja az embert. Felejtést
hoz. Valami mást. Valamit, ami különbözik a hétköznapoktól, a szür-
keségtől. És ha ehhez valaki csak ponyvával tud eljutni, nincs jogunk
megfosztani tőle.

Mert nem a ponyvavásárlók, nem a ponyvakedvelők az okai annak,
hogy az olvasmányos, szórakoztató, de fémjelzett műveket nem tudjuk
száz vagy kétszáz dinárért piacra dobni. Nem is tettünk komoly kísér-
letet, hogy rendszeresítsük az olcsó kiadásokat. Nem gondoltunk arra,
hogy olcsó könyvtárakat indítsunk, melyek nemes eszközökkel szóra-
koztatnak, de megengedtük, hogy a ponyva üzlet legyen, tehát férc-
munkák fussanak az olcsó sorozatokban.

Arról sem szabad megfeledkezni, hogy vannak olvasók, akiket sem-
mi más nem érdekel, csak a könnyű, szórakoztató művek. Akik min-
dennapi gondjaik közepette egy délutánt vidám, izgalmas könyvek vil-
ágában akarnak tölteni. És erre joguk van. Nem lehetünk kizárólagos-
ak, mert az egyoldalúság bumerángja már visszaütött: egyre csökken
a könyvvásárlók száma.

Nem lenne megoldás persze, ha a ponyvát megadóztatnák, hogy abból
támogassák a komoly irodalmat. Ellenben az értékes szórakoztató iro-
dalom tömeges kiadásával, hatásos propagandával elérhetjük azt, hogy
az olvasókat neveljük, elérhetjük azt, hogy mindenki, akinek száz régi
dinár van a zsebében, mint Kis Erzsébet ipari tanulóinak, ne csak
ócska ponyvát vehessen, hanem egy-egy „jó” könyvet is. (Rögtön hozzá
kell tennem: a relativitás persze itt is mindent a feje tetejére állíthat,
mert ami nekem „jó” könyv, az talán nem jó másnak.) S főleg az elő-
ítéletektől kell végre megszabadulnunk, attól — nemrég írtam is róla
ebben a rovatban —, hogy lenézően, arisztokratikusan beszélünk a tö-
megsikerrel elért könyvekről, hogy kiátkozzuk azokat a kiadókat, melyek
ponyvákcal próbálnak a tömegekbe hatolni. Arra is gondoljunk, hogy
szükség van könnyű olvasmányokra, mert a műveltség foka határoz meg
mindent az életben. Az természetes, hogy a Doktor Faustus nem lesz
soha tömegolvasmány — de hát kinek jutna eszébe, hogy a magfizi-
káról szóló tudományos műveket ajánlja az átlagolvasóknak, az ismeret-
terjesztő, tehát „könnyebb fajsúlyú” könyvek helyett.

Annak vagyunk a hívei, s ez az egyedül természetes út, hogy min-
denki maga, szabadon válassza meg olvasmányait. Elkerülhetetlen te-
hát, hogy mindenki a szükségleteihez mérten és a zsebéhez képest vá-
lasszon. Ennek a választásnak a szabadságát nem szabad veszélyez-
tetni, hanem lehetővé kell tenni, hogy minél nagyobb választékból
keresse ki mindenki a maga olvasmányát. És a választás szabadságát
azzal is biztosíthatjuk, hogy az értékes műveket is jutányos áron kí-
náljuk fel, egyébként a ponyva összehasonlíthatatlanul előnyösebb hely-
zetben lesz, mint a komoly irodalom. Hisz végeredményben igazi célunk
csakis az értékes művek terjesztése, megszerettetése. Ennek pedig meg-
vannak az útjai, csak meg kell őket találni.

Azt állítja valaki, hogy nálunk baj van a költéssel? Hogy a verseknek nincsenek már híveik? Ezt egyből meg lehet cáfolni! Tessék elővenni a Čik című, 200 000 példányban megjelenő képes hetilapot, melyben egyebek között a lányok megtanítják a fiúkat a leszólitás udvarias módjára, a fiúk pedig kioktatják a lányokat, hogyan viselkedjenek; ez a lap keresi a legfotogenikusabb jugoszláv lányt, cikksorozatban ismerteti a hazai bárókat, vetkőzőjelenetekkel együtt, a lányok megkérdezik a lap szerelmi tanácsadójától, mit csináljanak, ha a fiú elvezette őket lakására, aztán másállapotban maradtak, vagy hogy mitévők legyenek, ha szüleik nem akarnak beleegyezni házasságukba. Hát ebben a lapban van egy rovat, melynek címe: Az olvasók költésze. Más lapoktól eltérően, a Čik közli a beküldött verseket, mi több, három hangzatos nevű költőt állított csatasorba, hogy válogassák ki a nyomtatásra méltó verseket: Matija Bečković, Božidar Timotijević és Božidar Šujica vállalták ezt a feladatot. (Már csak Miroslav Antić hiányzik a névsorból.)

Természetesen fiatalok, főleg diákok verseit találjuk a rovatban, Viszszabért a boldogság, Tűz, Bánat, Beatnikék stb. cím alatt, s nem rosszabbak és nem jobbak, mint általában az, amit a fiatalok írnak s beküldenek a lapoknak. De nem is emiatt említjük az egészet itt, hanem azért, mert épp a Čik, ez a komolynak egyáltalán nem számító lap szánta rá magát, hogy felkarolja azokat, akik ezért vagy azért verseket írnak, akiknek a versírás hobby vagy kielézési mód, vagy valami más. És a verseket nem is akármik válogatják! Tehát megtörténhet, hogy a Čik felfedez egy roppant tehetséges ifjú költőt, s akkor, ó, a babér nem egy irodalmi lapé lesz, hanem a Čiké, melyről általában igen lenézően, megvetően nyilatkoznak a szellemi elit köreiből. Sebah! A filmvilág pletykái és Arsen Dedić intim vallomásai, a nemi életről folytatott ankét mellett helyet kapott a költészet is. Nincs semmi baj, vannak hát költőpalánták... Csak legyenek versolvasók is...

Tomán László